

Munkahelyi stressz: a főnöktől várjuk a megváltást

2005. november 10., csütörtök, 08:51

Bár a munkahelyi stressz mindannyiunk életének szerves része, a bizonytalanságkerülésből származó szorongás mértéke már kultúránként változó. Sőt, különböző társadalmak eltérő mechanizmusokat fejlesztettek ki kezelésére. Az mfor.hu számára készült tanulmány számba veszi, milyen következményei lehetnek mindennek a vállalati működésre.

A Geert Hofstede kultúrakutató által bevezetett Bizonytalanságkerülés Index (UAI) azt mutatja meg, mennyire érzik magukra nézve fenyegetőnek az egyének a bizonytalan, ellentmondásos helyzeteket, és milyen mértékben próbálják azokat aktívan elkerülni. A bizonytalanságot erősen kerülő kultúrákban az állandó fenyegetést jelent. Emiatt az ott élők igénylik az ismeretlen helyzetek szabályokkal történő irányítását, még azon az áron is, hogy a szabályok diszfunkcionálisak és akadályozzák a hatékony működést.

Munkahely: menekülés a szabályokba

Egy bizonytalanságkerülő társadalomban a legfontosabb jellemző az előírások nagy száma. Már a gyerekek számára is szigorúan előírják, mit szabad és mit nem. Emiatt a felnőtt munkavállalók is az olyan szervezeti kultúrát részesítik előnyben, ahol egyértelműen meghatározott, mit, hogyan és meddig tehetnek. Ez a szabályozottság - még ha nem is működik megfelelően - menekülést jelent a bizonytalanság elől, hiszen betartásukkal mentesülnek a felelősség alól.

Bizonytalanság, kockázat, félelem

A bizonytalanságkerülés nem kockázatkerülés, hiszen utóbbi egy olyan konkrét helyzet, melynek lehetséges kimenetei pontosan meghatározhatóak, és azok bekövetkezési valószínűsége is kiszámolható. A bizonytalanságkerülés ezzel szemben olyan szituációkra vonatkozik, amelyekben bármi megtörténhet.

A bizonytalanságkerülés nem félelem, hiszen a félelemnek (és a kockázatnak) mindig tárgya van, a bizonytalanságkerülésnek, a szorongásnak viszont nincs.

Néhány kultúra Bizonytalanságkerülési Indexe Hofstede* kutatásai alapján

Nagy-Britannia	35
Kína	40
USA	46
Hollandia	53
Németország	65
Ausztria	70
Szaúd-Arábia	80
Izrael	81
Franciaország	86
Japán	92

*0 induló skálán mutatja a Bizonytalanságkerülés Index (UAI) mértékét. Minél magasabb az érték, annál inkább bizonytalanságkerülő jellemzőket mutat a kultúra.

Egy bizonytalanságkerülő szervezeti kultúrában a főnök feladata és célja, hogy beosztottainak jól strukturált, pontosan körülírt feladatokat, teljesítésükre pedig egyértelmű határidőket adjon. A strukturálatlan, több lehetséges megoldással rendelkező, ezért kreativitást igénylő feladatok ugyanis stresszt okoznak a beosztottaknak, akik ennek következtében jóval képességeik alatt teljesítenének.

A megszokottól eltérő viselkedés és gondolkodás ugyanis nem elfogadott, így a munkatársak a

kreativitás helyett a precizitást és alaposágot tekintik legfőbb erénynek. Egy ilyen környezetben nem feltétlenül értékelik a zseni munkatársat: devianciának tekinthetik alkotóerejét és többet kell küzdenie elismertségéért, mintha alacsony bizonytalanságkerülő társadalomban élne.

A Bizonytalanságkerülés Index néhány gyakorlati jellemzője

Magas bizonytalanságkerülés	Alacsony bizonytalanságkerülés
Szorongás, magas stressz-szint	Alacsony stressz-szint
A konfliktus fenyegető	A konfliktus és verseny megengedett
Sok törvény és szabály	Kevés törvény és szabály
Új technológiák gyakorlati alkalmazása	Alapvető innovációk
Egy jó megoldás - pontosság	Sok megoldás - kreativitás

Azokban a kultúrákban, ahol a bizonytalanság elkerülésének igénye relatív kicsi, kisebb a stressz a munkahelyen, problémamentesebb a közös munka, és nagyobb a kockázatos, de magas hozamú befektetések felvállalásának valószínűsége.

Vezetők: különböző kultúrák, eltérő elvárások

Bizonytalanságkerülés és változás

A bizonytalanságot jobban kerülő kultúrákban az ismeretlentől való szorongás következtében nagyobb az ellenállás mindenféle változással szemben, ehelyett a megszokott eljárások jelentik a biztonságot. Emiatt kevésbé jellemzőek a forradalmian új innovációk, hiszen ezek mindig a korábbiaktól merőben eltérő, "deviáns" gondolatokon alapulnak. Annál nagyobb viszont az előnyük ezen újdonságok gyakorlati implementációja terén, amely már sokkal inkább szisztematikus és precíz munkát igényel.

A magas bizonytalanságkerülésű kultúrákban a szorongás csökkentésének egyik intézménye az a szemlélet, hogy a beosztottak elvárják főnökeiktől: minden helyzetben tudják a választ a felmerülő kérdésekre. Ahhoz, hogy ennek meg tudjanak felelni, a menedzsereknek az adott területen komoly tapasztalattal szükséges rendelkezniük, munkájuk során pedig operatív kérdésekkel kell foglalkozniuk.

A dimenzió másik végén a szakemberek helyett előnyben részesítik az általánosan képzett menedzsereket. Bár ők nem rendelkeznek kész megoldásokkal minden kérdésre, de - a sikeresség és a kreatív problémamegoldás érdekében - áthágják a formális szabályokat, sőt a hivatalos hierarchia-struktúrát is megkerülik. Az ilyen kultúrákban az átlagos menedzser fiatalabb és magasabb pozícióban van, munkája során pedig sokkal inkább stratégiai kérdésekkel foglalkozik, mint magas UAI indexű kultúrákban dolgozó társa.

Társadalmi szinten

Az erősen bizonytalanságkerülő kultúrákban mindennapjainkat is részletes, többszörösen is biztosított szabályok irányítják. Az emberek elvárják, hogy az ország vezetése - a vállalati vezetéshez hasonlóan - szabályozza életüket szakértelme és tapasztalata alapján, illetve választ adjon a felmerülő problémákra. Emiatt kevésbé érzik magukat elhivatottnak, felkészültnek érdekeik védelmére. Az ilyen társadalmakban - éppen a változás elkerülése miatt - még a politikai paletta haladóbb irányzatai is jóval konzervatívabbak, mint a kevésbé bizonytalanságkerülő kultúrákban, s így nagyobb valószínűséggel jelennek meg radikális politikai mozgalmak.

Groniewsky Dániel
SCOPE Szervezetfejlesztési és Vezetési Tanácsadó Kft.
www.scope.co.hu

A cikk elérhető: <http://www.mfor.hu/cikk.php?article=23365&pat=13>

Cél a bizonytalanság kivédése

Az emberiség különböző "módszereket" alakított ki a környezetből származó bizonytalanság csökkentésére. A törvények, szabályok célja, hogy kiszámíthatóbbá tegyék az emberek viselkedését. A vallás pedig - ezen fel- fogás szerint - az élet o- lyan bizonytalanságainak kezelésére hivatott, amelyek ellen másképp nem tudunk védekezni.